

in XVII. stoletju so Malorusi v Lvovu, Vilni in drugod pisali svoje knjige z ruskim pravopisom, toda zlog in duh je bil poljski. Pa to ni bila le posledica poljskega gospodstva nad Malorusi, ker se podoben vpliv, dasi manjši, kaže tudi v velikoruskem jeziku. V ruskem jeziku je neprimerno več poljskih besed, kakor ruskih v poljščini.

V onem času, ko je bil staropruski jezik pod poljskim vplivom, je na litevski jezik vplivala ruščina. Od XVI. stoletja pa je pojemal ruski vpliv; na njegovo mesto je prišel poljski. Litvani novega vpliva niso razločevali od prejšnjega; ohranili so od Rusov izposojene besede in jim dali poljsko obliko ter privzeli mnogo novih poljskih besed. Tako je litevski jezik, v katerem so Litvini pisali še pred nekoliko leti, postal napol poljski. Zdaj izkuša „Mlada Litva“ svoj jezik očistiti in zajema iz starodavnega besednega zaklada, ki je pa le malo znan Litvinom; zato morajo v opombah pojasnjevati take izraze.

Dandanes stroga nadvlada tujih držav in narodna samozavest sosednih narodov izključuje vpliv poljskega jezika preko njega etnografskih mej. Zato se pa poljskemu jeziku odpira manjše, novo, dasi pravzaprav prastaro polje v Šleziji. Že Piasti so izgubili Šlezijo, ki je bila s tem cela stoletja odtrgana od Poljske in njenega vpliva. Zdaj pa v Šleziji iznova vstaja poljsko narodno življenje. Poljski jezik se je ohranil med preprostim narodom. Duhovniki brez vsake velikopoljske agitacije budé stoletja vspavano narodno zavest, in poljski narod prihaja na dan.

Najbolj se pa poljski jezik med slovanškimi odlikuje po svoji novi mogočni literaturi. Poljska literatura se lahko meri z rusko in daleč prekaša češko.

„Zato ne samo naš jezik“, pravi Brückner, „ampak tudi novejša literatura najlepše priča o naši sposobnosti in pravici do življenja,“
F. Ks. G.

„Matica Poljska“ je iz ustanove Košciuszkega pred kratkim izdala prvo knjigo pod naslovom „**Tadeusz Kościuszko**“, spisal A. Ch o ł o n i e w s k i. Delo je spisano, kakor zahteva ustanova, v patriotskem duhu. Na podlagi najnovejših znanstvenih raziskavanj slika pisatelj Košciuszka kot cvet in krono celega naroda. Knjiga je lepo opremljena z mnogimi slikami; ima 40 navadnih in dve barvani sliki. — Vel. 8°, str. 133, cena 1 K.

Ognisko. — V Varšavi je pred kratkim izšla prva številka novega mesečnika „Ognisko“ pod uredništvom L. Straszewicza. List je urejen popolnoma na nov način, kakršnega dozdej še ni bilo v poljskem časopisju. List je namreč bogato ilustriran in ima namen vedo popularizirati, širiti jo v najširše vrste občinstva. Prva številka ima 15 tiskanih pol vel. 8° in 70 ilustracij. Ker ima list namen širiti izobrazbo v najširše kroge in tudi v nižje sloje, zato je nenavadno po ceni; v Rusiji stane 4 rublje, v Avstriji 10 K. — Poleg mnogih raznovrstnih znanstvenih člankov bo v listu zastopano tudi leposlovje. Ne moremo še popolnoma presoditi, v kakem duhu bo list urejevan, vendar je videti, da se bo držal srednje poti in se izogibal vseh kočljivih vprašanj.

Koncert „Glasbene Matice“ dné 18. januarja 1903. — Razlika mika. Po tem pregovoru nam je zadnjič „Glasbena Matica“ ponudila brez šumečega vojaškega orkestra bogat glasbeni užitek. Na vzpored je dela malone same češke skladbe čeških skladateljev. Sodelovali sta tudi dve mladi češki umetnici: gdč. Magda

Dvořák, koncertna pevka v Pragi, in gospodična Marija Herites, virtuosinja na goslih iz Prage. Vzpored je prijetno menjaval s solotočkami za petje in z mešanim ter moškim zborom. „Moravski dvospevi“ dr. A. Dvořáka so krasne skladbe, polne ognja in čuvstvanja, in priznati se mora, da jih je mešani

zbor „Glasbene Matice“ pod vodstvom gospoda M. Hubada tako točno izvedel, da so si proizvodi drug za drugim osvojili pot do src občinstva, ki jih je sprejelo z odkritim navdušenjem. Moški zbor nam je s finim prednašanjem podal novi zbor A. Foersterja: „Povejte, ve planine“, ki krasno tolmači čustva domorodnega pesnika za svobodo slovanskega rodu. Glavne točke vzporeda pa sta zavzeli mladi umetnici iz Prage. Gdč. Magda Dvořák je pela najprej dve skladbi svojega očeta: pesem „Lahko noč“ in arijo iz opere „Rusalka“. Nato nam je zapela tri „Libicke pesni“ (češke narodne). Pevka disponira z obsežnim, močnim glasom, je imela natančne, pazne učitelje ter se zna tudi vtopiti v glasbo samo. Zlasti „Libicke pesni“ je podala občinstvu s toplim temperamentom. Ali dasi je pevski del občinstvo brez razlike odobraval, moramo priznati, da nas je violina najbolj iznenadila. Gdč. Marija Herites je skromna, nežna mladostna prikazen, ki je nastopila tako ponižno, brez vsakega zunanje nakita, da bi

pač po tem nastopu nihče ne bil pričakoval kaj izrednega. A ko je jela svirati Mendelssohnov „Koncert“ v e-molu si je v hipu osvojila poslušalstvo, ki je vsak komad na koncu spremljalo z zasluženo pohvalo. Kajpada ne obvlada še violine s tisto samozavestjo in energijo, ki je lastna prvim umetnikom — milo, nežno kipi izpod njenih prstov strune glas — ali dvoje ji moramo pripoznati: imela je izvrstno šolo ter bode čast delala povsod svojim učiteljem, kaže pa tudi izreden talent za razumevanje in prednašanje najtežjih skladb. Zato si sme obetati, ako vztraja na tem potu, še sijajne umetniške bodočnosti. Zastvirala je tudi Saint-Saëns-ov: „Rondo capriccioso“, dr. A. Dvořákov: „Balado“ in Ševčíkov „Češki ples“ op. 10. s prvim mladostnim ognjem. Kakor rečeno: virtuoziinja, ki je pri svojih mladih letih dospela že tako daleč, nam podaja najsijajnejših upov za bodočnost. V tem pogledu le čestitamo njenim učiteljem in češkemu narodu. — Posamne točke je spremljal g. Josip Procházka na klavirju z veliko vztrajnostjo in razumnostjo.

K.

Naše slike.

„Bronasta kača“ (str. 73.) ruskega slikarja F. A. Brunija (gl. str. 92.) je pretresljiva slika prizora, katerega nam popisuje sveto pismo izza bivanja Izraelcev v puščavi. Izraelci so zopet godrnjali in se upirali božjim naredbam. „Zato je Gospod poslal strupenih kač med ljudstvo. Ko so kače že mnogo Izraelcev opikale in umorile, so prišli k Mozesu ter so dejali: „Grešili smo, ker smo govorili zoper Gospoda in tebe; prosí, da nam odvzame kače!“ In Mozes je molil za ljudstvo. In Gospod mu je rekel: „Naredi bronasto kačo ter jo postavi v znamenje: kdorkoli bo pičen in jo bo pogledal, bo živel.“ (IV. Moz. 21.) Na sliki vidimo bronasto kačo, predpodobo Zveličarja na križu. Zadaj v sredi stojita Mozes s palico in Aron v višjeduhovskem oblačilu. — „Evropa vstopa v Ameriko.“ Na str. 89. vidijo čitatelji črtež k sliki Aleševi (glej str. 83). Umetnik je hotel

izraziti zgodovinsko razmerje evropskih in ameriških narodov. Evropa se je pripeljala z vzhoda čez široko morje. Ne kot razširjevalka krščanske omike, ampak s sekuro v roki, s sovražnim pogledom je stopila na tuja tla. Rdečkožec je začuden vzel iz ust pipo miru. Od tega trenutka sta se borili na življenje in smrt dve plemeni človeškega rodu. Slabejši se je moral umikati močnejšemu, Evropa je prodrala v Ameriko, in kavkaško pleme je izpodrinilo rdeče domačine. — „Zadnja večerja“ (str. 105.), katero je naslikal ruski slikar F. K. Ge, je čisto posebna po svoji koncepciji. Jezus je izgovoril usodne besede: „Eden izmed vas me bo izdal“ (Jan. 13, 21.) Janez, ki mu je slonel na prsni, ga je vprašal, kdo da je ta nesrečnež, in Jezus je pomočil kruh in ga dal Judežu. Ta ga je vzel in šel vun v črno noč. — „Sojenice“ K. Gusova (str. 121.) pa imajo mnogo opraviti in še več govoriti. Stara slovanska pravljica pripoveduje, da kadar se rodi otrok na svet, pridejo